

Təhsil yarandığı vaxtdan bu günə qədər inkişaf edərək özünün cəmiyyət üçün lazımlığını və əhəmiyyətini qoruyub saxlaya bilmişdir. Sivilizasiyalar özünün fəaliyyət mənbəyini məhz təhsildən götürmüş, onun dəstəyi ilə formalaşmışdır. Bu ənənə indi də davam etməkdədir. İnsanlığın keşiyində duran təhsil özünün əlahəzrət missiyasını həyata keçirməkdədir.

Bu gün təhsil insanların ehtiyacına yönəlməklə yanaşı, həm də yeni əlamətləri ilə maraqla doğurur. Cəmiyyətin problemlərinin həll olunmasında iştirak etməklə onun inkişafına təkan verir, yeni bir kontekstdə formalaşmasını təmin edir. Amerika təhsilsünası Ken Robinsanın qeyd etdiyi kimi, “XIX əsr və XX əsrin əvvəllərində sənayeləşmə ehtiyacını ödəmək üçün qurulmuş təhsilə yox, bu gün qarşılaşdığımız çətinliklərə cavab verə biləcək və içimizdə yatan həqiqi istedadları ortaya çıxaraçaq yeni təhsil sistemimizə ehtiyacımız var”.

Bugünkü təhsil XXI əsrə məxsus olan və onun sürətlə dəyişən tələbatlarına cavab verən təhsil sistemidir. Onun beynəlxalq miqyasda müxtəlif səviyyələrdə qəbul olunmuş tələbləri vardır. İnsanın məntiqi, tənqidi, yaradıcı tək-kürə malik olması, yüksək əxlaqi-mənəvi dəyərlər qazanmaqla zəruri sənədlərə yiyələnməsi həmin tələblərin əsasını təşkil edir. Ölkə-mizdə aparılan təhsil islahatlarının da məqsədi məhz bu istiqamətə yönəlmişdir. Respublikamızın gələcək həyatının qurucuları kimi formalaşan gənc nəslin yetişdirilməsi, onların əvəzsiz insan kapitalına çevrilməsi prioritet vəzifə kimi qarşıya qoyulmuş və müasir təhsilin siyasi platformasına çevrilmişdir. Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, “Bilik iqtisadiyyatı”na keçid və ölkənin modernləşdirilməsi üçün həlledici amil kimi insan kapitalının inkişafını təmin edəcək “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın icrasına başlanılmasından keçən müddətdə ölkəmizdə müasir təhsil quruculuğu istiqamətində uğurlu addımlar atılmış və Azərbaycan təhsil sisteminin dünya təhsil sistemində inteqrasiyası sürətlənmişdir.

Ölkəmizdə aparılan təhsil islahatları və əldə olunan irəliləyişlər barədə Azərbaycan müəllimlərinin XV qurultayında Təhsil naziri Ceyhun Bayramovun hesabat məruzəsində xüsusi olaraq qeyd olunmuşdur ki, “son illər təhsil tariximizdə yüksək inkişaf bütün sahələrdə islahatların daha da dərinləşdirilməsi dövrü kimi xarakterizə olunur, təhsil sektorunun inkişafı dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri kimi nəzərə alınır”. Orada göstəriləyi kimi, ölkəmiz təhsilin cəmiyyət və keyfiyyət parametrlərinə əsaslanan “Bacarıqlar” indeksi üzrə ümumilikdə 54-cü, bu kateqoriyanın tərkib hissəsi olan rəqəmsal bacarıqlar üzrə 15-ci, “tədrisdə tənqidi düşüncə” üzrə 27-ci, məzunların bacarığı üzrə 32-ci yerə yüksəlmişdir. Onların daha da yüksəlməsi təhsilin müasir zamanda daha modern olmasını, informasiya axınının çoxaldığı bir şəraitdə global dünyanın tələblərinə uyğunlaşdırılmasını mühüm vəzifə olaraq qarşıya qoyur. Cəmiyyətdəki fəaliyyətlər də o zaman uğurlu hesab edilir ki, bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətinə yönəlsin. İlk növbədə, gələcək üçün lazım olan sənədlərə, onların tələblərindən zəruri bilik, bacarıq, münasibət və dəyərlər sistemi öyrənilsin. Məhz Azərbaycan şəraitində onlara olan ehtiyac müəyyən edilmişdir. Həmçinin Azərbaycan üçün xarakterik olan xüsusiyyətlər aydınlaşdırılsın.

Pedaqoji tədqiqatların xarakteri

Pedaqoji tədqiqatların aparılması sahəsində zəngin təcrübə toplanmışdır. Hazırda təhsilin uğurlu irəliləyişlərə nail olmasında həmin təcrübənin çox böyük rolu vardır. Bu gün də cəmiyyətin təhsil quruculuğunda klassik pedaqoji tədqiqatlıq ənənəsinə istinad olunmaqdadır. Fundamental və pedaqoji tədqiqatlardan istifadə edilməkdədir. Lakin müasir zamanda cəmiyyətin sürətlə dəyişməsi, onun yeni təhsil sisteminin qurulması istər-istəməz pedaqoji araşdırmaların da bu çağırışlara cavab verməsi bir vəzifə olaraq qarşıya qoyur. Bütün bunlar isə pedaqoji tədqiqatların ən yeni tələblərə uyğun aparılmasını dikte edir.

Həm tarixi, həm də müasir təcrübələr onu göstərir ki, pedaqoji tədqiqatlar, ilk növbədə, aktual olmalıdır. Zamanın diktəsinə uyğun müəyyənləşdirilməlidir. Bu tələb indi də özünün vacibliyini saxlamaqdadır. Çünki aktual olmayan hər hansı araşdırma passiv mövqə sərgiləməklə inkişafı qabaqlayır, yaxud dəstəkləyibilməz, izafi bir əmək nəticəsi kimi kənarda qalır. Ona görə də pedaqoji tədqiqatların özünün aktuallığı ilə gündəmə gələrkə fəaliyyətdə olan təhsil mexanizmlərinin nəzəri əsasına çevrilir və onun obyektiv bir yanaşma olmasını əsaslandırır.

Uzun illər mövcud olan və bu gün də davam edən pedaqoji tədqiqatların uzun müddətdə planlaşdırılması informasiya cəmiyyətinin tələblərinə cavab verir. Tədqiqat başa çatana qədər aktuallığını itirir, yaxud əldə olunmuş nəticələr irəliləyişlərdən geridə qalır, onları qabaqlaya bilər. Odur ki, tədqiqatların, xüsusilə də tənqidi tədqiqatların müddətinin qısa zaman üçün müəyyən olunması hazırkı dövrün tələbi kimi meydana çıxır.

Pedaqoji tədqiqatlar həmçinin sürətlə də-

yə müddəalar pedaqoji tədqiqatlardan təşəkül tapır, yaxud pedaqoji tədqiqatların nəticəsi kimi praktik fəaliyyətlərə gətirilir və reallaşdırılır. Pedaqoji tədqiqatların süzgecindən keçməyən yanaşmalar müxtəlif şübhələr və suallar doğurur.

Təhsil siyasətimiz pedaqoji tədqiqatlara nəyi dikte edir?

İqtisadiyyatda innovasiya əsaslı inkişaf baş verir. Ənənəvi iqtisadiyyat mexanizmləri bu inkişafı qarşılaya bilmir. Yeni bir iqtisadiyyatın – “bilik iqtisadiyyatı”nın əsası qoyulur. Bütün bu proseslərdə həlledici rola malik olan insan kapitalının adekvat inkişaf etdirilməsinin zərurəti meydana çıxır. Beləliklə, təhsil fenomeni üçün yeni istiqamətlər yaranır.

nə də pedaqogikasında ümumiləşdirilməyib”.

Lakin bu gün aparılan islahatların xarakteri təhsil təcrübələrinin öyrənilməsi, dünyanın inkişaf tendensiyalarına uyğunlaşdıraraq daha da yeniləşdirilməsini və innovativ təcrübələr əsasında təhsil elmlərinin zənginləşdirilməsini tələb edir.

Tədqiqat tələb edən problemlər

Yeni təhsil quruculuğu öz növbəsində bir sıra problemlərin təxirəsalınmadan həll olunmasını tələb edir. Bu problemlər daha çox ümumi xarakter daşımaqla təhsilin bütün pillə və səviyyələrinə şamil olunur. Sənətləşmə yeni təhsil məzmununun yad edilməsi bir problem kimi özlüyündə standart

Pedaqoji tədqiqatlara yeni yanaşmalar

Yeni təhsil sisteminin qurulması pedaqoji araşdırmaların müasir çağırışlara cavab verməsini bir vəzifə olaraq qarşıya qoyur

Ənvər ABBASOV,

Təhsil İnstitutunun direktor müavini, dosent, Əməkdar müəllim

yişən və yeniləşən təhsil prosesinin dəstəkləyicisi kimi mobil olmalı, özünün aparıcı funksiyasını yerinə yetirməlidir.

Pedaqoji tədqiqatlar müstəvisində nələr var?

Demək olar ki, cəmiyyətdə, onun inkişafı, xüsusilə insan kapitalı ilə əlaqədar hər şey, o cümlədən insanların inkişaf edərək dəyərlərə sahib olmasında rol oynayan hər bir imkənə vasitə. Bütün bunların içərisində təhsil özünün funksiyaları, oynadığı rola görə xüsusi yer tutur. Cəmiyyətin hər hansı bir sahəsində özünə məxsusluğu ilə boy göstərir, görünür. Heç təsadüfi deyil ki, istər sosioloqlar, istər psixoloqlar, istərsə də pedaqoqlar insan inkişafından danışarkən müxtəlif amillərlə yanaşı, təhsil haqqında, onun həlledici rolu na xüsusi olaraq qeyd edirlər. Təhsil sosial fenomen kimi səciyyəvləndirməklə onun əhəmiyyətindən söhbət açırlar. Təhsil müəssisələrinin, xüsusən məktəblərin bu işdə əvəzolunmaz xidmətlərini diqqətə çatdırırlar. Cəmiyyətin dəyişən və artmaqda olan tələbatlarını fonunda onların daha

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, “Bilik iqtisadiyyatı”na keçid və ölkənin modernləşdirilməsi üçün həlledici amil kimi insan kapitalının inkişafını təmin edəcək “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın icrasına başlanılmasıdan keçən müddətdə ölkəmizdə müasir təhsil quruculuğu istiqamətində uğurlu addımlar atılmış və Azərbaycan təhsil sisteminin dünya təhsil sistemində inteqrasiyası sürətlənmişdir.

dinamik, çevik xarakter daşmasının, müasir tendensiyalara cavab verməsinin zərurətini vurğulayırlar.

İndi dünyanın təhsilsünası alimləri, təhsil tədqiqatçıları təhsilin daha geniş anlamda başa düşüldüyünü qeyd edirlər. Bu fikrin müasir baxımdan düz olması inkareddilməz müddəə kimi hər kəsə məlumdur. Həmçinin biz öz fəaliyyətimizdə bu yanaşmanı daha da inkişaf etdirəməklə onu cəmiyyətin bir sivil cəmiyyət olaraq formalaşması amili kimi qəbul edirik. Doğrudan da, təhsil hər şeydən önce, dəyərdir və özünəməxsus keyfiyyətlərinə görə ölçülə bilər. Onun hansı səviyyədə olmasını meydana çıxartmaq üçün qiymətləndirmə lazımdır. Bu qiymətləndirmə yolu ilə onun səviyyəsi müəyyənləşdirilir.

Yaxud təhsil barəsində danışıqlar onun dinamik və dəyişən xarakterinə istinad etməklə belə qənaətə gəlişlər ki, təhsil, hər şeydən əvvəl, özünün məzmunu, forma, vasitə və yolları ilə mövcud olan prosesdir. Çünki o, inkişafda olan insanı müşayiət etməklə istiqamətverici funksiyaya daşıyır. Eləcə də məktəb mühitində baş verməklə şagird şəxsiyyətinin ehtiyac və tələbatlarına yönələn bir proses olaraq onları öz ağışına alır.

Müxtəlif struktur və quruluşu, forma və məzmunu olan təhsil həm də bir sistem kimi təzahür edir. Hər hansı bir xalqa məxsus olmaqla milli və dünyəvi xarakter daşıyır. Hər bir millətin və ya xalqın nümayəndəsi ümumi olaraq təhsil meridianından keçsə də, o milli keyfiyyətləri öz etməklə xüsusi bir xarakter alır, ümumi dəyərləri ilə var olan cəmiyyət içərisində özünün milli dəyərlərinə görə seçilir və milli varlığını qoruyub saxlayır. Bütün

“Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İncəşaf Konsepsiyasında “Müasir təhsil sisteminin formalaşdırılması” başlıca istiqamətlərdən biri kimi göstərilir. “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda isə bu istiqamət üzrə konkret fəaliyyətlər müəyyən edilir: bütün pillələ üzrə kurikulumların inkişafı; insan resurslarının müasirləşdirilməsi; nəticələrə görə cavabdeh, şəffaf idarəetmə sisteminin yaradılması; müasir tələblərə uyğun və ömürboyu təhsili təmin edən təhsil infrastrukturunun yaradılması; yeni təhsil sisteminin maliyyələşdirilməsi modelinin qurulması.

Eləcə də “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” və “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqəbətiliyinin artırılması üzrə Dövlət Programı”nda təhsilin inkişafı ilə bağlı vəzifələr müəyyənləşdirilir.

Bütün bu vəzifələrin yerinə yetirilməsində fəaliyyətlərə start verilib. Müasir Azərbaycan təhsilin inkişafını təmin edən və onu dünyanı qabaqcıl ölkələrinin səviyyəsinə qaldıran islahat tədbirlərinin həyata keçirilməsinə başlanılıb.

Bu gün islahatlıq fəaliyyətdə daha uğurlu addımların atılması, təhsil quruculuğunda inamli irəliləyişlərin təmin olunması üçün pedaqoji araşdırmalara, onların nəticələrinə söykənmək ən etibarlı yanaşma hesab edilə bilər. Odur ki, respublikamızın təhsil sahəsində özünə xas olan təhsil tədqiqatlarının imkanlarından geniş istifadə edilir. Cəmiyyətdəki dəyişikliklər, təhsil sahəsindəki innovasiyalar artıdqca yeni məzmun və texnologiyaların yaradılması zərurəti meydana çıxır. Hətta təşəbbüslər sayəsində müxtəlif innovativ təcrübələr yaranır. Onların öyrənilməsi, ümumiləşdirilməsi, təsdiq olunması, yaxud daha təkmil mexanizmlərlə inkişaf etdirilməsi tələbi ortaya çıxır. Azərbaycan psixopedaqoqlarının qənaətinə görə, “İstər XX yüzilliyin son illərində, istərsə də XXI əsrin ilk illərində dövrün başlıca təhsil prinsipləri (inkişafediricilik, tərbiyəedici və şəxsiyyətönümlü) sahəsində məktəblərdə müəyyən axtarışlar aparılıb, lakin bu ilk önəmli təcrübələr nə təhsilin fəlsəfəsi və sosiologiyasında, nə psixologiyasında,

və kurikulumların hazırlanmasını tələb edir. Bunun üçün standart və kurikulumların elmi-pedaqoji əsasları araşdırılmalı, mövcud təcrübələrə istinad etməklə yeni məzmun komponentləri (standartlar, kurikulumlar) hazırlanmalıdır. Təhsilin bütün pillə və səviyyələrində tədris-metodik bazanı möhkəmləndirmək, yeni metodologiya hazırlamaq məqsədilə araşdırmalar aparılmalıdır. Xüsusilə ümumtəhsil məktəblərində STEAM təhsili, təmayüllü sənifələrin təşkili və s. məsələlər pedaqoji tədqiqatların obyektinə çevrilməlidir.

Dərsliklərin hazırlanması Azərbaycanda təhsil islahatlarının bir parametri kimi həyata keçirilir. İntellekt dərsliklərinin, xüsusilə ehtiyat dərsliklərinin hazırlanması ilə bağlı xeyli təcrübə əldə olunmuşdur. Onların tənqidi vəziyyətinin, psixopedaqoji, metodik əsaslarının öyrənilməsi pedaqoji tədqiqatlar tələb edir.

Məktəb təhsilində innovativ yanaşmalardan biri də təhsildə bərabər şəraitin yaradılmasıdır, təhsilin hamı üçün əlçatanlığını təmin etməkdir. Bu baxımdan təhsil prosesində istedadlı, eləcə də xüsusi qayğıya ehtiyac olan uşaqlar üçün təhsil şəraitinin təşkili, müvafiq inkişaf və inklüziv təhsil proqramlarının hazırlanmasına, bunun üçün zəruri tədqiqatların aparılmasına ehtiyac vardır.

Pedaqoji kadrlar hazırlığının məzmunu və təşkilinə dair tədqiqatların aparılması əsas istiqamətlərdən biri kimi bu gün daha çox aktuallıq kəsb edir. İstər ilkin müəllim hazırlığının, istər müəllimlərin peşəkarlığının, istərsə də əlavə təhsilin hər hansı bir istiqaməti üzrə araşdırmaların aparılmasına ehtiyac vardır. Bu gün həm də müəllim nüfuzunun artırılması, onun karyerasının inkişafı da ciddi pedaqoji problemlərdən hesab edilir.

Müasir məktəbin daha geniş inkişaf imkanlarına malik olması dedikdə, ilk növbədə, onun innovativ təlim və qiymətləndirmə metodologiyasına münasibət bildirilməsi ön plana çəkilir. Təhsilin hər hansı pillə və səviyyəsində uğurlu təlim nəticələrinə nail olmaq üçün zəruri təlim və qiymətləndirmə texnologiyalarına dair müxtəlif resurs bolluğunun yaradılması və müəllimlərin bu baxımdan ehtiyaclarının ödənilməsi diqqət mərkəzində dayanır. Belə bir resurs bazasının yaradılması isə pedaqoji, metodik, eləcə də psixopedaqoji tədqiqatların aparılmasını tələb edir.

Təhsildə yeni idarəetmə sisteminin formalaşdırılması da ciddi pedaqoji tədqiqatlar tələb edən müasir məsələlərdən biridir. İlk araşdırmalar da onu göstərir ki, təhsil şöbələrinin infrastrukturunun yeniləşdirilməsi, demokratişləşdirmə, humanistləşdirmə və humanitarlaşdırma prinsipləri əsasında onların səlahiyyət və məsuliyyət dairəsinin yenidən müəyyən olunması, təhsil müəssisələrinin idarəetmə, akademik, maliyyə və təşkilatı muxtariyyətə malik olması, idarəetmə və tənzimləmə funksiyalarını daşması, strateji idarəetmə mexanizmlərinin yaradılması məsələlərini nəzəri və təcrübə əsaslı araşdırma pedaqoji tədqiqatlarla həll etmək olar.

Müasir təhsil quruculuğunda ən önəmli məsələlərdən biri də yeni maliyyələşdirmə mexanizmlərinin yaradılmasıdır. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində təhsilin iqtisadi cəhətdən qurulması baxımından zəngin təcrübələr vardır. Bu təcrübələrin, eləcə də yerli şəraitin öyrənilməsi və Azərbaycan üçün təhsil sahəsində yeni iqtisadi mexanizmlərin yaradılması da pedaqoji araşdırmaların aparılmasına ehtiyac olduğunu göstərir.

Bu gün Azərbaycan təhsilin psixoloji, fi-

zioloji, fəlsəfi əsaslarının da tədqiqatının nəzəri əsaslarının öyrənilməsi baxımından əhəmiyyətli hesab edilir. Və təhsilin düzgün, effektiv qurulmasında belə araşdırmalar konseptuallığı ilə fərqlənir.

“Təhsil elmləri” və ya “pedaqoji elmlər”

Azərbaycan pedaqoji fikir tarixində daha çox özünə yer tutmuş “pedaqoji elmlər” ifadəsi özünün semantikasına görə bir sistem olaraq pedaqogika nəzəriyyəsi, məktəbəqədər pedaqogika, məktəb pedaqogikası, ali məktəb pedaqogikası, pedaqogika tarixi, xüsusi metodikalar və s. əhatə edir. Həmçinin özünün tədqiqatlıq arealında həmin sahələrin, demək olar ki, hamısının problemlərini özündə ümumiləşdirə bilər. Və indi də “pedaqoji elmlər” kimi təsbit olunmaqla işlənməkdə davam edir.

Elmi araşdırmalar sahəsində əldə olunan nəticələr onu göstərir ki, son vaxtlar pedaqoji xarakterli mənbələrdə “təhsil elmləri” (“Education sciences”) ifadəsi işlənməyə başlamışdır. Bu ifadənin mənbələrdə təhsil elmlərinin və ya təhsil nəzəriyyəsinin təhsil siyasətini və təcrübəsini müəyyənləşdirməyə, izah etməyə və anlamağa xidmət göstərdiyi qeyd olunur. Onun pedaqogika, androqogika, kurikulium, didaktika və təhsil siyasəti, təşkilatlıq və liderlik kimi bir sıra sahələri də özündə birləşdirdiyi istisna olunmur.

Bu məsələlərdə oxşar və fərqli yanaşmalar olsa da, ilkin qənaət kimi onu demək mümkündür ki, “təhsil elmləri” anlayışı daha geniş mənada daşımaqla özündə pedaqogikayı və ona yaxın olan bir sıra elm sahələrini də ehtiva edir.

Biz daha çox nələri araşdırırıq?

Bu ritorik suala cavab vermək üçün indiyə qədərki pedaqoji araşdırmaların tematikasını nəzərdən keçirmək kifayətdir. İstər gündəmədə dayanacaq elmi-tədqiqat işləri, istərsə də yazılmış dissertasiyalar olsun, onların tematikasında daha çox nəzərə çarpan prioritet məsələlər tərbiyə nəzəriyyəsi və pedaqoji fikir tarixi ilə bağlıdır.

İndiyə qədərki təlim, tərbiyə ilə bağlı tədqiqatlarımız daha çox nəzəri-konseptual xarakter daşımaqla sistemli pedaqoji fikirlərin formalaşmasına yönəlməmişdir. Əslində bu araşdırmaların sonda daha çox Azərbaycan pedaqogikasında təlim və tərbiyə nəzəriyyələrinin formalaşdırılmasına təsir göstərə bilməsi, həmçinin praktik əhəmiyyət daşıması strateji məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur. İndiyə qədərki təcrübə onu göstərir ki, bu tədqiqatlarda fundamentallıq onun tənqidi xarakterini üstələmişdir. Əslində belə tədqiqatlar daha çox praktik əhəmiyyətinə görə aktual hesab edilidiyindən təhsil mexanizmlərinə verdiyi töhfələrə görə dəyərləndirilməlidir. Yaxud pedaqogikaya aid tarixi dövrlər müəyyən olunarkən onların müasir dövr baxımından əhəmiyyəti nəzərə alınmalı, müasir təhsil təcrübələrinin və innovasiyaların yaranmasında əhəmiyyəti diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır.

Psixopedaqoji yanaşmalar nəzəri əsas kimi

Psixopedaqogika bir termin olaraq ötən əsrin 80-ci illərində işlənməyə başlamışdır. Bu terminə ilk dəfə Edvard Stounsun yaradıcılığında rast gəlinir. O, özünün “Psixopedaqogika. Psixoloji nəzəriyyələr və təlim təcrübəsi” (1984) əsərində bu məsələdən geniş bəhs edərək insan haqqında yaranan elmlərdən biri kimi onun unikallığından və cəmiyyət üçün lazımlı olmasını diqqətə çatdırmışdır. O dövrə də elm, psixologiya və pedaqogikanın kəsişməsində baş verən hadisələrin tədqiqatı ilə məşğul olan bir elm kimi dəyərləndirilmişdir. Eyni zamanda xüsusi bir istiqamət kimi dəstəklənmiş və inkişaf etdirilmişdir. Bu araşdırmalar respublikamızda ilk dəfə professor Əbdül Əlizadənin diqqətini cəlb etmiş və onun tərəfindən təhsil sahəsində psixoloji tədqiqatların əsasına gətirilmişdir. Həmin təşəbbüs hazırda tanınmış alimlərimizdən olan Hikmət Əlizadə, Ramiz Əliyev və başqaları tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Bu gün təhsil sahəsindəki islahatların istər məzmununda, istərsə də texnologiyalar sisteminə elə dəyişikliklərinin aparılmasını tələb edir ki, orada ayrıca pedaqogika, eləcə də ayrıca pedaqoji psixologiya özünün yardımı göstərə bilmir. Artıq təhsilin bütün pillə və səviyyələri üzrə standartların yaranması, onların təlim-tərbiyə prosesində tənqidi, eyni zamanda nailiyyətlərin standartları əsasında ölçülməsi, qiymətləndirilməsi, ümumilikdə idarə edilməsi yeni bir nəzəri əsasla söykənən sistemin formalaşmasını tələb edir. Bu nəzəri əsas məhz pedaqogika və pedaqoji psixologiyanın qovşığında yaranan psixopedaqogikadır ki, onu təhsil quruculuğunun əsasına gətirmək, yeni metodologiyayı müəyyən olumasında istifadə mexanizmlərinə çevirmək lazımdır.

Bu məqalədə sadəcə pedaqoji tədqiqatlara yeni yanaşmaların ən ümumi məsələlərindən danışıldı. Fikrimizcə, gələcəkdə onların daha ətraflı öyrənilməsinə və bu sahədə geniş tədqiqatların aparılmasına ehtiyac vardır.